

Ishaja vsak
dan razen
nedelj in
praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Issued daily
except
Sundays
and Holidays

LETO—YEAR XL

Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL. PONDELJEK 4. FEBRUARJA (FEBRUARY) 1918

STEV.—NUMBER 29.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

SMRTNA KAZEN ZA STAVKARJE V BERLINU

Ameriška armada v bitki. Nemška črta uničena.

TOPNIŠKI DVOBOJI NA AMERISKI FRONTI.

Dva Američana ubita in devet ranjenih v topniški bitki. Američani imajo pol milje fronte v Loreni.

DRUGE VESTI IZ BOJIŠČA.

Ameriška fronta v Franciji, 4. feb. — Ameriška artilerija je prejšnjo noč tako silovito bombardirala položaje na prvi črti nemških zapovedov, da so se morali Nemci umakniti iz prisadetih jarkov. Nemški topovi so ljuto odgovorili in topniški dvoboji so trajali ves dan včeraj. Dva Američana sta ubita in devet je ranjenih.

Washington, 4. feb. — Vojni departament je včeraj dovolil obelodaniti, da imajo ameriške čete pol milje dolgo fronto ob meji Lorene, kjer se nahajajo še od meseca decembra m. l.

London, 4. februarja. — V krogih admiralitete izjavljajo, da angleške in ameriške ladje uničijo vsak dan po nekaj nemških podmornik, to je petnajst vseh letih pa morajo Nemci zgraditi mesečno.

Američani odbili nov napad.

Ameriška fronta v Franciji, 3. feb. — Ameriške baterije so v petek preprečile nadaljnji nemški napad na naše zakope. V meglenem jutru je bilo videti sumljivo gibanje Nemcev, ki so ležali čez "nategavo ozemlje" proti ameriškim položajem. Na signal strojnih topov je topništvo takoj vrglo zastor ognja na prizadeto mesto in sovražnik se je umaknil. Zadnje dni so Nemci zelo aktivni na ameriški fronti.

Na angleškem in francoskem delu zapadne fronte je vse po navadi.

Z italijanske fronte poročajo, da so se boji omejili na artilerijo in zračne aktivnosti.

Palestina: General Allenby poroča, da so angleške čete ponovile ofenzivo in napredovale tri milje ob cesti, ki drži v Nabulus. Angleška fronta se nahaja kakih dvajset milj severno od Jeruzalema. Mesto Jericho ima pasti vsak čas.

Macedonija: Zavezniki so postali zelo aktivni na tej fronti. Srbske, francoske in angleške čete so dnevno v spopadih s sovražnikom.

Pri nemških zračnih napadih na London in Pariz v zadnjem tednu je bilo v prvem mestu ubitih 66 oseb in 183 ranjenih, v Parizu pa 49 ubitih in 206 ranjenih. Med žrtvami je veliko število žensk in otrok.

Zavezniki niso edini s Italijo.

Pariz, 3. feb. — Zavezniška vojna konferenca v Versaillesu je bila včeraj zaključena. Pričakuje se, da bo Lloyd George prihodnji teden podal parlamentu važno poročilo o rezultatu te konferencie.

Washington, 3. feb. — Uradna depeša iz Rima pokazuje, da se zavezniki ne morejo zediniti z Italijo glede na teritorialno vprašanje, o katerem so razpravljali na pravkar končani konferenci v Parizu.

Cumberland, Md. — 25letno

Stello Herman so našli mrtvo v postelji. Imela je zobobol in poslužila se je kloroforma, da ga odpravi.

ZADNJI PONDELJEK Z OMEJENO KURJAVO.

Danes je morda zadnji praznik vsled nesukurjenih delavnic. Kurivna uprava prekliče odredbo.

VEČI PREMAGA.

Washington, D. C. — Današnji pondeljek je mogoče zadnji z omejeno kurjavo. Tako sta dejala kurivni upravitelj Garfield in železniški ravnatelj McAdoo. Odločilni zaključek bo storjen na jutrajšnji konferenci.

V splošnem zdaj prevladuje mnenje, da se lahko dosežejo nadaljnji uspehi z delnim embargom in prednostnimi odredbami za prevažanje premoga.

Kurivna uprava je dne 17. januarja odredila, omejeno kurjavo ob pondeljkih, da prihrani premog in odstrani ovire v železniškem obratu. Odredba je bila veljavna za deset pondeljkov. Pred omejeno kurjavo ob pondeljkih so bile tovarne zaprte skozi pet dni.

Komercialni interesi so seveda protestirali proti omejenemu kurjavam ob pondeljkih.

PREDSEDNIK JE POZVAL SE- NATORJE NA KONFERENCO.

Washington, D. C. — Kompromis med upravo in senatnim odsekom za vojaške zadeve je v zraku. Predsednik je povabil tucat demokratičnih in republikanskih senatorjev na konferenco v Belo hišo.

Razume se, da je bila konferenca sezvana, da razpravljajo o programu uprave za sedanje kongresno zasedanje. Med senatorji, ki so se udeležili konferencie so Martin, Thomas, Owen, Gerry, Phelan, Shields, Underwood, James, Jones iz Nove Mehike, King in Smith iz Južne Karoline. Med njimi so senatorji, ki so naklonjeni upravi, in taki, ki so simpatizirali s senatnim vojaškim odsekom in so želeli spremembe v vojnem departmentu.

Inicijativo, ki jo je pod

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (Ivan Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 na pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.15 na tri mesece.

Naslov za vse, kar ima slika s listom:

"PROSVETA"

2857 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2857 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawrence 4635.

Datum v oplaču n. pr. (December 31-17) poleg vašega imena in naslova poslati, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

Stavke v Nemčiji in Avstriji.

Zadnje dni smo čitali gomilo vesti o štrajkih in demonstracijah v Nemčiji in Avstriji. Stotisoče delavcev — tako so poročali — je odložilo orodje v municijskih tovarnah in zahtevalo predvsem mir poleg raznih notranjih političnih in gospodarskih reform.

Začelo se je v Avstriji, in ko so poročali, da je tam stavka končana, je izbruhnilo delavsko gibanje v Nemčiji, kjer se po zadnjih vestih stavke še nadaljujejo.

Navajeni smo že, da se vsi taki dogodki končajo z rezultatom kompromisa in navadno ostane vse, kakor je bilo. Človeka, ki želi, da vojno konča proletarijat v centralnih državah z revolucijo, zelo neprijetno dirnejo poročila, da je po velikem grmenju bilo le malo dežja in skoro nič toče.

Vesti so lahko pretirane, ali dvoma ni, da je bila zadnja ustaja delavstva v obeh centralnih državah največja odkar traja vojna. Ako nemška vlada pripozna, da je v Berlinu stavkalo 120.000 delavcev in delavk, tedaj lahko verjamemo, da je bilo pol milijona štrajkarjev. Ali je mogoče, da bi tak velik sunek ostal brez uspeha? Moremo li verjeti, da bi delavci, ki demonstrirajo, da lahko drže despotično vladno za vrat, kadar se jim zljubi, ravnodušno sklepali kompromise s tirani, ko dobro vedo, da imajo zadnje v pesteh?

Klavrno je končala stavka v Avstriji — za enkrat. Iz zanesljivih poročil je videti, da so imeli delavci na Dunaju štiri dni vajete v svojih rokah; vlada se ni upala nastopiti proti njim z oboroženo pestjo, ker so vojaki pokazali v par slučajih, da nočejo streljati na svoje brate. In v tem epohalnem momentu, ko jim je zmagovita revolucija takorekoč že segala v roko, so trije voditelji — Adler, Renner in Seitz — sklenili z vlado kompromis in pozvali delavce, da nehajo s stavko. In kaj jim je vlada obljubila? Med drugimi malenkostmi je obljubila občinsko volilno pravico. Občinska volilna pravica! V sedanjih velikih časih, ko proletarijat v Rusiji deluje na vse kriplje za brezpogojno delavsko vladno, prireajo v Avstriji generalno stavko za občinsko volilno pravico! Kaj je danes tudi volilna pravica za državni zbor če pa sedi na tilniku ljudstva avtokratična vlada, ki ni še nikdar dopustila, da bi en sam državni zbor živel ves svoj termin?

Ni čuda, če Rusi očitajo nemškimi socialistom — voditeljem večine — da so navadni buržoazni podrepaniki, ki imajo testo namesto kosti v kolenih in hrbtu; ni se čuditi, ako zavedno delavstvo nenemških narodnosti ogorčeno protestira proti zaključkom dunajskih voditeljev.

V Nemčiji in Avstriji manjka proletarijatu dobrih voditeljev, pravih revolucionarjev, ki bi znali izrabiti dragocene momente. Sicer so taki možje ali kje? — v zaporu. Toda val še niso v zaporu niti ne bodo nikdar. Proletarska masa, posebno v Avstriji, je revolucionarna in zrela za akcijo. Upliv ruske revolucije je premočan, da bi mu berlinski in dunajski despotje zaprli mejo s smešnim ediktom: Pri nas je revolucija prepovedana.

Kajzerjevo vladno v Nemčiji in Avstriji vije krč in z vsakim dnevom bolj blede blesk polbožanstva Hohencolerncev in Habsburžanov. Zlasti se pogrežajo tla pod tronom apostolskega Karla. Zato pa dele koncesije na desno in levo in neprenehoma čivkajo o miru. Proletarske mase v Avstriji in Nemčiji so zrele za revolucijo in prišla bo kljub vsem kompromisom. Lahko se še pojavijo stavke, izgredi, demonstracije in vojaški upori, ki bodo potlačeni v krvi, ali rezultat ne bo spremenjen, temveč le oddaljen. Vsaka mera mora biti enkrat polna in tako bo tudi mera potrpežljivosti, s katero se odlikuje proletarsko ljudstvo centralnih držav kakor nikjer drugod. Zime je še nekaj mesecev in do zetje je še dolgo. Vojna se nadaljuje in dobro je, da se nadaljuje. Revolucionarne sile, ki so na delu v Evropi, ne bodo pustile, da bi imperialisti sklepali prezgodnji mir samo zato, da ohranijo svoje trohle trone in priropan plen.

Naj se godi v Nemčiji in Avstriji karkoli hoče, naj potlačijo stavko za stavko, zapro vse dobre delavske voditelje v osrčje zemlje in pojejo o "edinstvu naroda za ohranitev domovine", eno je gotovo, kakor gotovo jutri izide solnce: Časov, ki so bili pred vojno, ne bo nikdar več, monarho-imperializmu in kapitalizmu bide zadnja ura in socialna revolucija v Evropi je neizogibna.

Znamenja so že blizo in zdaj živimo v kratki predobli velikega preobrata.

DOPISI.

Nekoliko odgovorov.

Collinwood, O. — Ni bil moj namen spuščati se v kakšno osebno polemiko, ker vem, da je za take stvari škoda papirja in ker osebni

STAVKE V NEMČIJI — DVAJ-
SET VODITELJEV VTAJ-
NENIH V ARMADO.

(Nadaljevanje s prve strani)

stein, George Ledebour in nekaj drugih.

Kako je nemška buržoazija v strahu pred revolucijo, dokazuje sledeči odlomek iz lista "Rheinische Westfälische Zeitung":

"Ura usode je prišla za Nemčijo. Naši sovražniki so opustili nado za zmago na bojnem polju in pričeli so se jati razdvor v naših notranjih vrstah. Neodgovorni agitatorji so zanetili propagando za revolucijo po vzgledu Rusije in ljudstvo po nekaterih krajih se jim je odzvalo. Ne zavedajo se srčnega izdajstva domovine. Povzdignemo svarični glas in vprašamo, kaj se bo zgodilo, ako se zgrudi naša fronta. Sovražne države so že vselej svojega dela in uverjeno so, da nemški Mihiel res stopi v nastavljenost. Vsek politični odpor je treba uničiti. Nemčija ne sme doživeti razmer, kakršne so v Rusiji. Pomagajte končati sramotni strik in hudobne agitatorje mora zadeti zaslužena kazen."

Kajser dolgi zavezanec v Ameriko, da je organiziral revolucijo.

London, 3. febr. — Nemški listi v Kelmorajnu so "odkrili zaroto" zavezanikov in Amerike proti Nemčiji. Pravijo, da so v Washingtonu prispevali 250.000.000 mark za organiziranje revolucije v Nemčiji, Avstriji, Bolgarski in Turčiji. Ameriški senator Stone in angleški lorda Hearings in Northcliffe so voditelji te "zarote".

Washington, 3. febr. — Senator Stone je dejal včeraj, da se mora vsako smejeti, kar govore v Nemčiji o "revolucionarni zaroti". Nato je rekel:

"Ravno včeraj sem izvedel, da so edino ruski bolševiki razširjali govore predsednika Wilsona na Poljskem, v Nemčiji in Avstriji. Bolševiki so prevzeli predsedniško pozicijo v Nemčiji, poljski, češki in ostale slovanske jezike in jo razdelili med narode, ki so pod nemških gospodstvom. Bolševiki so hoteli s tem vplivati na pogajanje v Brest Litovsku na temelju svojega programa."

Splošna demonstracija proti ar-
tacijskim socialistom.

London, 3. febr. — "Exchange Telegraph" ima poročilo iz Amsterdama, da je bil aretiran Wilhelm Dittmann, eden izmed voditeljev manjšinskih socialistov in državni poslanec, ko je govoril veliki množici delavcev v berlinskem predmestju. Delavci so takoj organizirali velike demonstracije proti temu činu vlade.

Obenem pravi poročilo, da je bilo v berlinskih izrednih ranje-
nih čez trideset strikarnjev in policajev. Proti strikarnjem so poslali kavalirijo in oddelek vo-
jstva s strojnimi puškami. Delavci so zgradili barikade iz pre-
kujenih tramvajev in odgovar-
jali s strelji. V Charlottenburgu
so demonstrantje nosili napise
"Mir in kruh!"

Amsterdam. — Generalna stav-
ka v Nemčiji je postala že tako
nevarna, da so oblasti v Berlinu
izdale ukaz: "Streljajte in dobro
merite!"

V Prusiji in Bavarski narašča
strika kljub vsem odporom vlad-
nih oblasti. Vojaški poveljnik v
okrožju Brandenburg, v katerem
se nahaja Berlin, je ukazal razpu-
stiti delavski svet 500 moč, ki je
bil ustanovljen, da nadzoruje gi-
banje. V Berlinu so zahtevali ka-
pitan pri družbah Orentin
in Koepfel, kjer izdelujejo loko-
motive za armadne potrebe. V
Monakovem je razglašena tridnev-
na stavka.

Iz Curia javljajo, da so obla-
sti vtašile 20 stavkovnih vo-
diteljev v vojaško službo samo za-
to, da s tem zlomijo odpori duh
med delavstvom. Strikarnjem je
ukazano, da se morajo takoj vr-
niti na delo, ako ne, bodo dodelje-
ni armadi nakar bodo primorani
delati. Obsedeno stanje v Hambur-
gu je bilo v petek raztegnjeno na
Bremen in druga pruska mesta in
vlada je prepovedala javne delav-
ske zborke.

Vest o krvavem boju med poli-
cijski in stavkarji v predmestju na
severozahodni strani Berlina je
zelo potrjena. En policaj je bil
ubit in drugi težko ranjen; med
strikarnji je več ranjenih.

Poluradni biro v Berlinu av-
lja, da se bliža stavka h koncu.
Delavske organizacije niso našle
zaželjenega odmeva pri ljudstvu
in večina delavcev se ni odzvala
pozivu na strik. Dalje javljajo
vladni listi, da je eksekutiva so-
cialistične stranke zadnje sredo
sprejela program, na podlagi ka-
terega hoče doseči sporazum z
vlado. Program vsebuje določbe
politične zahteve in ne omenja
miru ali zunanje vladne politike.
Obenem odklanja eksekutiva, ka-
kor tudi odbor strokovnih uni-
j, odgovornost za stavko. Scheide-
mann, Ebert in Braun izjavljajo,
da njihove akcija v stavki je le,
da preprečijo nemire in izgredo.

Tako poročajo vsenemški listi.
"Vorwaerts" in drugih socialis-
tičnih listov ni bilo že par dni
in najbrže so suspendirani.

Berliner "Tageblatt" javlja,
da je policija vlomila v glavni
stan strokovnih uni- in aretirala
poslanca Koerstena in druge vo-
ditelje. V Danzingu so zahtevali
delavci v ladjedelnicah.

Vsememški listi ljuto napadajo
socialiste in jih dolže, da igrajo
Trockijske igre. Delavska depu-
tacija, ki je hotela obiskati kan-
celarja Hertlinga, ni dobila vstopa.
Poluradni biro poroča, da je
v Berlinu kakih 180.000 delavcev
ostavilo delo.

Nekateri bur

NE DA SE PREVARITI!

Veselo igra v treh dejanjih.

Spisal Etbin Kristan.

(Pravice ponatja in prevoda pridržane. Za pravice upravičene se je obrnilo do uredništva "Prosveta".)

(Nadaljevanje)

Fany: Mister Bučar se ni zanimal za špekulacije, papa. Mister Bučar se je solidno držal svojega posla.

Želod: I seveda. Ampak če najde človek priložnost, pride do denarja, ko mora vendar porabiti. Bodočnost je v denarju.

Fany: In v ljubezni, kajne, Mister Bučar?

Želod: No, to ne spada sem. Kakor pravim, vsi listi so bili polni, ko se je našlo prvo zlato. Hvalabogu, da so pozneje utihnil, sicer ne bi bilo danes nobene delnice več na trgu. Tako jih imam še nekaj in te ne bi rad, da bi prišle tujim ljudem v roke. Pasja capa, čez leto dni bodo imele trojno vrednost. Čez tri mesece se bodo ljudje trgali zanje, pa jih ne bodo več dobili.

Delnice, Bučar, so geološkega časa. Kdor hoče iti s svojim časom, mora biti delničar. Rockefeller ima delnice, Miran ima delnice, kdor kaj šteje v visoki družbi, ima delnice. Kakor hito so delnice; vsako arno rodi deseteren sad. Včasih se je človek pobahal: "Grof sem," ali pa "Škof sem," danes pravi: "Delničar sem," in ljudje se ti odkrivajo. "Delničar si," to pomeni, da imaš kaj, to pomeni, da znaš kaj, to pomeni, da boš še kaj. In posebno če imaš moje delnice, imaš res kaj.

Nekoliko sem jih kupil sam. Vidiš, saj ti jih lahko pokažem.

Fany: Da, jaz sem jih videla.

Bučar: Dobro, dobro. Kupijo narediva. Nežka, prinesi nam kaj dobrega.

Išvan (se obrne): O, gospoda dobre volje! Ciganin rad vidi dobro voljo. Veselje daje gospodin bog, žalost pa vrag.

Petelinček: Cigan, tudi ti si slab kristjan. Žalost daje Bog; da se spokorimo na tem svetu in da bomo na drugem lahko pili kaj boljega. Veselje pa daje hudič, da nas zvabi dol, kjer bo žejna na veke vekov.

Išvan: Jok, ne more biti. Cigana je ustvaril Bog in ga je ustvaril veselega. Tam gospode tudi ustvaril vesele.

Petelinček: To potem ni ni bil pravi Bog. Pa odkod veš, da te je ustvaril? Saj takrat še nisi imel nič pameti.

Išvan: Az ur istenem! Ti bi moral biti cigan. Tebi cigan ne pride do kraja.

Neža (prinesi družbi pijačo na mizo): Na čigavo zdravje se pa pije, če smem vedeti? Pa ne da bi bila zaroka?

Bučar: No, no! Ne vprašaj tako nerodno.

Fany: O, Miss Neža, vidite, da sem tukaj edino dekle. In tisti, ki bi ga jaz ljubila, ne misli name.

Pivodič: Tristoernih medvedja! Kakšen durak pa je to?

Bučar: Miss Fany, kdor ne misli na vas, če Vas vidi, zasluži, da bi bil cigan.

Fany: Vidite! Sapi pravite, da more name misliti le, če me vidi.

Bučar: Ne, ne. Tako nisem mislil.

Pivodič: Ho ho! Naš prijatelj je neroden. To pomeni, da je zaljubljen.

Fany: Mister Bučar zaljubljen?

Pivodič: Bučar, Bučar! Zaljubljeni ljudje so slabi za kupčijo. Ali jaz te vendar ne ogoljufam. Jaz sem pošten trgovec.

Bučar: Ogoljufaj! To se pa jaz sploh ne dam. Tako na glavo padel nisem.

Želod: Seveda nisi padel na glavo. Ampak ogoljufani so bili že modri ljudje.

Bučar: Jaz še nisem bil in tudi ne bom.

Išvan: Žbogom, gospoda. Če bi kdaj potrebovali cigana, jaz vedno pripravljen. (Odide.)

Želod: Treba bo, da se spravim tudi jaz na nogo.

Bučar: Kaj pa tako hiti?

Želod: Moram, moram. Ne veš, koliko skrbi mi delajo te kupčije! Če hoče človek pošteno zaslužiti denar, mora šmentano skakati. Fany ima pa svoj nakupovalni dan. To gre pri ženskah od prodajalne do prodajalne, dokler ni zadnja zaprta. Eh, moj ljubi Bučar, tako grede denar! Bilo bi komaj, da bi jih človek delal. (Vstaja.)

Bučar: Miss Fany, ali res tudi Vi odhajate?

Fany: Nič ne pomaga, Mister Bučar. Oh, saj bi rada pri — takoj ostala. Pa kaj, ko je čas tako strog gospodar.

Želod: No, pojdiva! Popoldne Ti torej prinesem papirke. Za tisoč dolarjev — ali bo to dovolj? Več bi jih že komaj spravil skupaj.

Bučar: Kam pa misliš? Za tisočak — ne, ne, to ne gre. Veš, jaz tudi ne delam denarja.

Želod: Jaz želim le tebi dobro. Meni verjemi, iz tega tisočaka postanejo trije, preden dospet.

Bučar: Ne, zdaj res ne morem. Za petsto, recimo za petsto, ker se zanašam nate —

Želod: Dobro, dobro. Kakor misliš. Popoldne torej pridem.

Bučar: Miss Fany, ali pridete tudi Vi?